

flutter den; man naar den kun gennem den almindelige Udvikling. Først naar vort økonomiske Liv er naaet saa højt op, at Arbejdet i større Grad, end det nu er Tilfældet, og maasse nok i en betydelig større Grad, er blevet kollektivt, først da naa vi op til at faa et saadant Samfund, som jeg og mine Partifæller have stillet os som Maal at arbejde for. Men med dette Maal for Øje er det ganske naturligt, at man maa ønske, at der tages Hensyn dertil, at der sættes Begrænsninger for den Udnyttelse af Arbejdernes Arbejdskraft, som de private Besiddere af Produktionsmidlerne nu udøve. Det er ganske sikkert, at for dem, der skulle bruge Arbejderne, som det hedder, benytte et større eller mindre Antal Arbejdere, er den Frihedstilstand, der nu er til Stede med Hensyn til Arbejdet, et meget betydeligt, ja man kan næsten sige et uvurderligt Gode, naar man kun tager Hensyn til deres øjeblikkelige Interesse; men ved en nøjere Betragtning vil det vise sig at være et tvivlsomt Gode. Den nuværende Tilstand er til Gavn ikke alene for den enkelte, men saa at sige for al Erhvervsvirksomhed, for saa vidt man under den paa hvilken som helst Tid, naar i øvrigt Naturforholdene tillade det, kan paatage sig at lade et Arbejde udføre og være sikker paa at skaffe det nødvendige Antal Arbejdere dertil. Det er jo desværre blevet saaledes i den senere Tid, at der i overordentlig mange Jag kun arbejdes i nogle faa Maanedes af Aaret, i de saakaldte Saisonmaanedes, og da, det skal jeg indrømme, ganske intensivt, medens der i den øvrige Tid af Aaret kun er forholdsviis ringe, for en stor Del slet ingen Bestæftigelse at faa i disse Jag. At dette kan gøres, ligger ganske naturligt i, dels at der er Betingelser for at udstrække Arbejdstiden inden for den paagældende Erhvervsgrænse saa længe, som det overhovedet er muligt at gøre det, og dels ogsaa i, at der i disse Erhvervsgrænser findes et saa stort Antal Arbejdere, som tilbyder sig og er rede til at tage fat. Dette beviser ganske tydeligt — og der kunde jo ogsaa føres helt andre Beviser — at den Maade, hvorpaa Arbejdet for Øjeblikket er ordnet, er af den Bestæftenhed, at der er mer end Tilbud nok af Arbejdskraft. Det eneste Sted, hvor man undertiden klager, er hist og her ude paa Landet, men undersøger man Forholdene rigtig, vil det vise sig, at disse Klager som Regel ere ubegrundede. Der kan maasse nok være ganske enkelte Dage i Høsten, hvor der kan være lidt Trang til Arbejdskraft, men i al Almindelighed tilbyder der sig sikkert, selv paa Landet, mer end Arbejdskraft nok.

Et af de bedste Beviser for, at vi have Arbejdskraft nok i vort Land, er den stærke Udbandring, der i en Række af Aar er foregaaet herfra særlig til Amerika. I de sidste 2—3 Aar er Udbandningsstrømmen vel standset en Del, hvilket hidrører fra de mange affrættende Beretninger, som Slægtninge, Venner og andre have sendt hjem; men ogsaa ad anden Vej kende vi jo den økonomiske Misère, der hersker i Amerika. Der er, som sagt, ingen Tvivl om, at de, der skulle benytte sig af Arbejderne, set fra deres øjeblikkelige Fordels Standpunkt, kunne være vel tilfredse med den Frihedstilstand, som eksisterer for Øjeblikket; men det vil jo let forstaaes, at, naar der er et langt større Antal Arbejdere, end der for Øjeblikket er Trang til, forvandler den formelle Frihed sig for deres Vedkommende i Virkeligheden til Tvang, til et Afhængighedsforhold over for dem, der have Afgang til at sætte Arbejdere i Virksomhed. Jeg forstaaer derfor saa godt den Modstand, der er rejst mod dette Spørgsmaal, fordi de, der nu ere i Stand til at foreskrive Arbejdsbetingelserne, og som nu kunne arbejde længe paa en Tid af Aaret, hvis det af rent private Hensyn passer dem — og som Regel kunne de gøre det, fordi de ere økonomisk overlegne og derfor kunne faa Arbejderne med sig — ikke synes om, at denne Frihed bliver berøvet dem. Jeg skal blot strejfe det, men jeg mener, at det er rigtigt at gøre opmærksom derpaa, at, hvis de ville tænke Sagen rigtig igennem, ville de komme til at indse, at dette Forhold i sin Udvikling sikkert i Længden kommer til at skade dem. Thi det ligger i Sagens Natur, at hvis Forholdene udvikle sig saaledes, at et stedse større og større Antal af Samfundets Befolkning ikke kan finde nyttig Anvendelse for sin Arbejdskraft og derfor maasse forlader Landet og ser at friste Livet andre Steder, kommer der en Dag, hvor denne Udvej ophæver sig selv, og saa har man alle disse mange Mennesker, som jo dog skulle leve, uden at man kan finde Anvendelse for deres Arbejdskraft. Købeevnen hos disse Mennesker, som intet fortjene, ophæves fuldstændig, og Købeevnen hos de Mennesker, der kun finde Bestæftigelse paa visse Tider af Aaret, indskrænkes ganske betydeligt, hvilket atter virker tilbage paa Produktionsforholdene. Det nytter mig i Virkeligheden forholdsviis lidt, at jeg er i Stand til at producere forholdsviis billigt, til at producere meget paa visse bestemte Tider af Aaret, hvor jeg synes, det passer mig bedst, hvis Forholdet er dette, at mine Varer, naar de komme ud paa Markedet, ikke der møde et tilstrækkelig købedygtigt